

Slovenski železničar je vozil Makenseno armado.

Franc Svetelšek, vlakovodja, za časa vojske premeščen iz Inomosta v Novi Sonč, piše koncem aprila svojim domačim na Sladkogorju:

Dragi! Sedaj sem tukaj v selu Orla, to je kolodvor ob ogrski meji, 6 ur od Novega Sonča. Sedaj vozimo skoraj samo nemško armado, ki se vrača iz in gre našim na pomoč, da izženejo Rusje iz Galicije.

Dragi! Zanimivo je gledati, kako imajo Nemci vse v redu, kako gre vse tiho, priprosto in praktično od rok. Ne sliši se kreganje, ne vrišči, častniki niso ošabni, nikoli ne bo kateri kakega moža udaril an pa surovo zmerjal, marveč vse z lepo besedo opravi. To so hvalevredni ljudje, ki se ljubijo med seboj kot bratje, zato imajo pa že precej uspeha. Bog daj vsakemu možu pogum, da udari krepko po Rusu, da se mu potem ne bo ljubilo več hoditi si ogledovat Galicije, kakšna da je.

Drugače mi se hvala Bogu dobro gre. Pa Bog nam daj skoraj miru. Rad bi še včakal časa, da bi začel naše drage ljudi voziti nazaj v domovino, ovenčane z veliko slavo junaštva, katero so si pač že zaslužili. Bog nam daj vsem skoraj zagledati našo ljubo slovensko domovino. Vas pozdravlja Vaš Franc.

Ogrskim Slovacom pomagam sejati.

Slovenski vojak Janez Anton Dvoršak, topničar na severnem bojišču, piše svojim starišem v Hočah pri Mariboru:

Dragi! Kakor Vam je znano, sem bi, na počitku v Bartošalva. Tamkaj mi je bilo prav dobro, ni mi ničesar manjkalo. Ko si tretjo noč nekoliko odpočijem, se spravim k pisanju za dom in tudi za „Slov. Gospodarja“ sem že imel nekoliko dopisa, a zdelati ga nisem mogel, ker je prišel nenadoma brzjav. Morali smo se umakniti zaradi grozne bitke, ki se je bila nedaleč od nas. Vozili smo se tedaj celo noč in cel dan, ko pridemo v vas, v kateri sem zdaj. Mučil me je glad in druge sitnosti. Po našem skromnem kosilu se vležem na zemljo. Kmalu nato se podam čez hrib v majhno dolinico, v kateri zagledam malo vas. Kontrak sem proti tej vasi s praznim želodcem. Kar naenkrat zaslišim na hribovku glas dveh malih zvončkov. Ogledujem se na vse strani, odkod ta milti glas. Hitro sem ga ujel ter se mu približujem. Zagledal sem pod hribom malo leseno cerkvico, kateri so se približevali ljudje v obilnem številu. Tudi jaz sem se udeležil te pobožnosti, katero smo opravili brez duhovnika. Nato se podam na drugi hrib, si malo ogledal svet, nakar sem se podal zopet v vas, kjer sem se malo z ljudmi pogovarjal. Kar naenkrat me potegne za roko silovitas starček-Slovak ter mi veli iti z njim. Vprašam ga, kaj želi. Reče mi: „Malo jesti ti bom dal, ker vem, da si lačen.“ Z veseljem sročem se mu pridružim. Postregli so mi prav dobro s svinjskim mesom, potico, jajci, rudičo rono in pijačo. Dobil sem vsega dovolj. Vprašam jih tudi, kje so me videli in hčerke so odgovorile, da v cerkvi, nakar so me opazovali, kam se podam. Ko sem se pošteno najedel, se spomnim s hvaležnim srcem tudi na Boga, da On res nikomur nič dolžen ne ostane, kateri se mu priporoči. Torej tudi v vojski se delijo pisanke. Ali te pa deli sam dobrotljivi Bog.

Sedaj sem daleč proč od bojne črte, kjer se ne sliši nobenega gromenja topov. Naš g. general je naznanil ljudem, da bodo nekatere čete s konji pomagale delati kmetom na polju. To je bilo tudi za nas veliko veselje. Dobro mi gre tukaj; jesti imam dovolj. Dne 8. aprila sem že en oral ovsna nasejal, te dni sem gnoj vozil, jutri pojdem spetovat, pojutrišnjem pa bom sejal ječmen. Sedaj se vadim planinskega dela. Moji konji gredo dobro v breg, nazaj se pa peljem, kakor z avtomobilom. Prijazne pozdrave!

S Slovenci ni dobro tretji orehe.

Franc Meško, posestnikov sin na Polensaku, piše s severnega bojišča svojim starišem:

Dragi mi vsi domači! Gre mi še vedno tako, kakor je navada v vojski. Kako gre nam vojakom 87. pešpolka, ste že brali v „Slov. Gospodarju“. Moskale smo že večkrat tako naklestili, da bodo pomnili, da s Slovenci ni dobro tretji orehe. Le Vi doma z rožnim vencem, mi pa tukaj z ostrim mečem, in zmagava bo naša. Prosimo ljubega Boga, da bi bilo že kmalu konec tega klanja. Že dostikrat sem mislil, da mi bije zadnja ura in prosil sem Boga in Marijo Bistričko, da bi me varovala. Ko smo se dne 26. avgusta 1914 razvili v bojno črto in so nas Rusi začeli pozdravljati s svinčenkami, da mi je brenčalo okoli glave, kakor bi bil med bečelami, ko roljilo, sem si zmisлил na Marijo Bistričko in se ji zaoblubil. Če pridem srečno nazaj, obiščem njeno svetišče. In res mi je Marija sprosila, da me dozdaj ni zadela še nobena krogla. Jaz vedno prosim Marijo, da bi skoraj že bilo konec te vojne ter da bi se spet srečno vrnil v ljubo našo Slovenijo. Slovenski fantje smo že mislili, da nam ne bo mogoče letos izpolniti velikonočnih dolžnosti; pa naš častiti gosp. vojni kurat so poskrbeli, da smo dne 27. marca opravili sv. spoved, pa ne v cerkvi ka-

kor doma, ampak vse se je izvršilo v hiši priprostega karpatskega kmeta. Naš čast. g. kurat so nam služili 4. aprila sveto mašo tudi v pripristi leseni, z desek zbiti cerkvi, ki pa je znotraj lepo okrašena. Ko pridem noter, so me solze polile, ker sem bil prvokrat pri sv. maši v svojem celem vojnem času. Toraj so bili drugače velikonočni prazniki žalostni; pa zategadelj, da smo se slovenski fantje 87. pešpolka udeležili velikonočne dolžnosti, smo bili nad vse veseli, upajoč da bo leto 1916 gotovo boljše. V to nam pomagaj Bog. To dajte v „Slov. Gospodarja“, naj cenj. bralci spoznajo, kako dragoceni so katoliški duhovniki, sv. zakrament in sv. masa. Podobico kot spomin moje opravljene velikonočne spovedi na bojnem polju dne 27. marca 1915 napravite v okvir. Se en pozdrav od Vašega Franceta.

Blatna postelja.

Pavel Škamlec, vojak 7. pešpolka, doma od Sv. Marijete ob Pecnici, piše svoji ženi:

Draga žena! Na bojišču smo veseli, ako dobimo kako pismo ali vsaj dopisnico od svojih domačih. To je naša edina tolažba. Kar se godi po ostali bojni črti, ne vemo. Če mi zmagujemo, si mislimo, da zmagujejo naši tovariši tudi drugod, če se pa umikamo, pa smo mnenja, da je tako tudi pri naših sosednih kolonah. Ne mine skoro dan, da nas sovraznik ne bi pozdravil z železnimi „knjednimi“ in hudimi komarji. Pred nekaj dnevi nam je sovraznik tovska krogla ubila vrliga poveljnika našega oddelka, po katerem vsi žalujemo. — Stanujemo noč in dan v jamah, kjer je blatno kakor v opekarški jami. Ne moreš si misliti, kako je prenočevanje v takih „posteljah“. Mislim si, da bo že boljše, ko se kot zmagovalci vrnemo v ljubo mi slovensko domovino. Na veselo svidenje!

Slovenci smo čili in čvrsti.

Četovodja-topničar Josip Hole, doma od Sv. Jurija na Ščavnici, pridelen gorskemu topničarskemu polku št. 3, piše dne 8. aprila svoji sestri Ani Fras v Župetincih pri Sv. Antonu v Slov. goricah s karpatskega bojišča:

Ljuba sestra! Oh, kako naglo nam je potekel čas, ti mili vedni velikonočni, katere smo morali letos ločiti drug od drugega obhajati. Udeležil sem se sv. maše kar tu na pokopališču blizu cerkvice, torej na prostem. Službo božjo je daroval č. g. vojni kurat ter mel po sv. evangeliju tudi nemško in češko pridigo. Veliki ta spomin, ko so pod nami že počivali naši so. brati-sotovarši, ki so že dali življenje za domovino, in mi nad njimi čuli in prisostvovali pri službi božji, oh, vedi, to je žalosten spomin na vojsko! Mnogo nagrobnih križev naznanja — da tu so tisti vrtovi, — ki spe mladostnih cvet, — razrušeni gradovi, — stršan je ta pogled! Oh, mnogi domači, ki so lansko leto skupaj v veseli družbi obhajali kot mož in žena, sinovi, bratje, sestre, sploh vsi, velikonočne praznike, so letos že mnogi možje in fantje obhajali Alelujo tam gori nad zvezdami, pri nebeškem Jagnetju, veseleči se, kajti angelj smrti jih je vzel iz naše sredine in zanesel tja, kjer ni nobenega sovraštva in preganjanja. Bog poravnava vse sovraštvo. Vem, da ste se Vi v domačiji tudi nas veliko spominjali, pa tudi teh dogodkov tisti, katerim je že izguba predragih naznanjena, vedo izgube ceniti. V duhu si lahko predstaviš sledečo katico, ki pravi: Kje so tisti, ki so lani — se današnji dan veselili bli. — V zemlji so že pokopani, — Križ na grobu jim stoji!

Da, odprija noč in dan so groba vrata, vsak dan stojimo na braniku, gledavši smrti v oči, dokler nas morda ne pokosi.

Naznanjam Ti, da imamo od Velike noči prav gorke in prijetne dneve, čeravno je po tukajšnjih gorah tupatam še debel sneg.

Ali že kaj delate po vinogradih in poljih? Mislim, da je težko za delavce, ker so večinoma na drugih poljih, a domovina, kje si ti! Sedaj nam ni več tako hudo, zima, katere smo se bolj bali, kot šrapnelov in granat, je minila in za streljanje pušk in topov se dosti ne zmenimo več. Oh, koliki so vendar spomini! Veliki razgrajuč-hudodelci so zdaj ponižani, posebno tisti, ki imajo ozeble noge. Velike so te sirote, ki se opirajo na palico in grede kakor berači. Glej, tako nas tepe šiba božja. Zahvaliti se imam presvetemu Srcu Jezusovemu, Srcu Marijinemu in angelju varuhu, da sem obvarovan že vseh teh hudih boleznih in sovražnih krogel. Sploh smo Slovenci, kakor je pokazala ta vojska, čile in čvrste narave. Ako Bog da, se še kdaj vidimo. Sedaj pa Te iz srca prav iskreno pozdravlja Tvoj brat Josip.

Marijino podobje držal nad glavo.

Andrej Kolednik, doma v Gradišču (pošta Sv. Barbara v Halozah), ki služi pri 9. kompaniji 87. pešpolka, piše dne 27. marca s severnega bojišča:

Na Jožefovo smo opravili spoved in drugi dan prešli skupno sv. obhajilo. Imeli smo tudi slovensko pridigo. Ganljivo je bilo vse to v tujem kraju. Potem smo marširali en dan in eno noč. Dne 22. aprila smo zasedli kot rezervna nek grič in gozd. Takoj so nas začele pozdravljati ruske krogle. Hitro smo si skopali majhne luknje, čeravno je to v gozdu težavno. Ta dan ni bil nihče ranjen. Drugi dan pa je bil žalosten za našo 9. stotnijo. Okoli 9. ure začelo padati šrap-

neli in granate, da se je tresla zemlja. Kakor strele so udarjale v našo sredino, da je kar padalo vejevje z dreves. V tem obupnem položaju me pripravim na najhujše. Namreč na smrt. Vzajem podobico Marije Bistričke ter jo držal nad glavo. Ni pretlelo pet minut, kar prileti šrapnel pod metra nad moje glavo, odtrga debelo vejo z bora, katero je popolnoma zdrobil. Na mene je vrglo le nekaj prsti. Tukaj me je gotovo Marija rešila gotove smrti, ker drugače bi me bil šrapnel raztrgal. Žalostno je bilo, kako so na vsaki strani mene vzdihovali ranjeni tovariši. Ni trajalo dolgo, kar tudi mene zadene nesrečna šrapnelška krogla v hrbet, toda ne smrtonovarno. Ranjen sem bil okoli poldneva; opirajoč se na svojega tovariša sem prišel v neko vas, kjer je bil naš zdravnik. Tudi v to vas so padale granate, ker so tukaj bili postavljeni naši težki poljski topovi, kateri so pošiljali smrt našim sovražnikom. Tisti večer smo se odpeljali proti Moravski. Vožnja je bila slaba, ker je bilo velikansko blato in pome ceste vozov in konj, na vlaku je bilo boljše. Po dvanedevni in dvenocih vožnji se pripeljemo na Moravsko v bolnišnico. Tukaj je imenitna postrežba ter lepo za nas skrbijo. Se enkrat na vse skupaj pristene pozdrave Vaš Andrej.

Rusa sta se stepala za štruco kruha.

Anton Mom, ki služi pri brigadnem Komandu št. 56 pri oddelku za metanje min, doma iz Ječene pri Framu, piše s severnega bojišča svojim domačim med drugim tudi to:

Denarja mi ni treba pošiljati, ker ga tako ne morem rabiti. Saj se v bojni črti tako nič ne dobi za denar. Stradati mi še ni treba. Zdjaj so lepi dnevi pri nas in je že tudi precej toplo, kadar solnce sije. Slišali smo že tudi kukavico kukati, čeravno je tu in tam še sneg. Zdrav sem še tudi, hvala Bogu, če ravno sem preстал veliko hudega mraza. Prosim, pišete mi, kje je Berigečev Franc, če je še zdrav ali ne, ali če Flosov kaj piše. Klavžov Anton je bil ujet pri Dobromilu, Marinov Janez je bil ujet 25. marca ob 5. uri jutraj, ko se je začelo daniti. Dobro, da ni bil Berigečev Franc zraven, bi ga bili tudi ujeli, Tudi meni se je skoraj tako zgodilo; so Rusi tudi dirjali za nami in kričali: „Roke gor, puško dol!“ Jas sem si pa rekel: Noge le teci! Enega naših, so bili Rusi ujeli. Imel je seboj štruco kruha. Rusa sta se začela fepti za kruh, med tem jo je pa naš korenjak popihal. Mnogo pozdravov!

Mraz in ruska krogla.

Iz današnje bolnišnice je pisal novinec Franc Krajnc, kateri služi pri domobranskem pešpolku št. 26, svojemu prijatelju Francu Prelogu v Malivasi:

Naznanjam Ti, da mi zdaj že hvala Bogu dobro gre. Samo desna noga me malo boli, kajti imam precej veliko rano od mraza. V Galiciji je bila že konec novembra grozno huda zima. Jako veliko jih je v bolnišnicah, ki so jim prsti na nogah odpadli. Tudi meni so prsti na rokah tako zmrznili, da včasih nisem mogel niiti puške držati. Pisal si mi, da želiš vedeti, kako sem bil ranjen. Bilo je tako: Rusi so nas z vse silo napadli in morali smo se umakniti in kopati nove okope. Ko kopljem, mi naenkrat prileti kot šrapnela in mi zlomi puškino cev. Jaz pa pridno kopljem naprej in zdaj me za hrbtom nekaj hudo speče in malo počti, ker Rusi imajo večkrat take patrone, katero so po mednarodnem pravu prepovedane. Kadar namreč krogla prileti na svoje mesto, zopet počti in naredi veliko rano. Kri se mi je vtila v usta in nos in takoj sem vedel, pri čem da sem. Nalo sem se zgrudil in ležal precej dolgo v svoji krvi. Ranjen sem bil v pluća. Krogla mi je šla skoz in skoz in na prsni ven. Vojaki zdravniškega oddelka so me za silo obvezali in odnesli na obvezališče. Tam me je zdravnik zopet obvezal. Vojni kurat mi je podelil sv. poslednje olje; nato pa so me naložili na voz in odpeljali v bolnišnico v Slezijo. Iskrene pozdrave!

Rusi nimajo korajžje

Trenski vojak Karl Bračko piše svojim starišem v Spielfeldu s karpatskega bojišča:

Dragi oče in mati! Slovenci možje in mladinci, ki nas je cesar poslal zoper mogočnega sovražnika-Rusa, smo krepki, gotovo imi najbolj čvrstih in vstrajnih braniteljev Avstrije. Godi se nam še ne preslabo. Préstali smo že mnogo gorja in trpljenja, a Slovenci nikoli ne obupa. Udani v voljo božjo, prenašamo vse bridkosti vojne. Ruse pa tepemo, da je veselje. Mnogo suhih češpljev smo jim že poslali. Bil sem že nešteterkrat navzoč, ko smo vojaki domačih slovenskih polkov ujeli po več sto Rusov. To vam je veselje, če zakliče Avstrijske Rusu: Roke krišku! Udati se! Posebne korajžje se menda Rusi doma niso učili. Da ponekod napredujejo, je krivo le to, da jih je po tri do petkrat več kot naših. Pa upam, da se Rusom ne bo posrečilo prodreti dalje kot so sedaj.

Slovenska županstva — ne prezrite poziva „Slovenske Straže“ za loterijo v korist ubogim slovenskim otrokom, invalidom in udovam padlih junakov!